

memo aan de gemeenteraad

aan de gemeenteraad
dossiernummer 4522
onderwerp Stand van zaken proces Transitievisie Warmte december 2020

van het college van burgemeester en wethouders
datum 8 december 2020

Aanleiding

Binnen het programma Energietransitie wordt gewerkt aan het ontwikkelen van een Transitievisie Warmte (hierna: TVW).

In het Klimaatakkoord is hierover afgesproken:

Gemeenten hebben uiterlijk 31 december 2021 vastgelegd:

- het tijdspad waarop wijken van het aardgas gaan, en
- voor wijken waarvan de transitie vóór 2030 is gepland moeten zij
 - ook de potentiële alternatieve energie infrastructuur bekend maken, én
 - per wijk een wijkuitvoeringsplan opstellen

De TVW wordt in principe elke 5 jaar herzien. Hierover is in het Klimaatakkoord afgesproken:

De Transitievisie Warmte zal in principe eens in de 5 jaar geactualiseerd worden. Op deze manier worden telkens nieuwe wijken aangewezen met potentiële alternatieven. Hiermee is het mogelijk periodiek de voortgang te volgen en tijdig bij te sturen als blijkt dat het einddoel of de tussendoelen buiten beeld raken.

Na uitgebreide technische analyse van de stad is nu de fase aangebroken dat een keuze gemaakt kan gaan worden welke buurten we verder verkennen op weg naar startbuurten waarvoor al in 2022 een wijkuitvoeringsplan kan worden opgesteld.

Met dit memo wordt de gemeenteraad geïnformeerd over deze stap in de voortgang van het proces.

Inleiding

Via memo's in januari, april en september is de gemeenteraad eerder dit jaar geïnformeerd over de stand van zaken rond het programma energietransitie. Gezien de vele ontwikkelingen de komende maanden is dit een goed moment de gemeenteraad op de hoogte te brengen van de huidige stand van zaken. Daarnaast wordt een doorkijk geboden naar wat de gemeenteraad kan verwachten.

Het programma energietransitie bestaat uit 2 sporen. Het eerste spoor richt zich op het aardgasvrij maken van Gouda. Het gaat dan om zaken als de Regionale Energiestrategie waar de focus ligt op duurzame opwek van energie, de Transitievisie Warmte die een tijdspad gaat aangeven wanneer wijken van het aardgas gaan en straks ook de Wijkuitvoeringsplannen waarin concreet wordt afgesproken wat het alternatief wordt voor aardgas en hoe dat in de wijk zal worden gerealiseerd.

Voor dit *eerste spoor* is de ambitie van de gemeente om in 2040 klaar te zijn. Dan moet de hele stad CO₂ neutraal en aardgasvrij zijn. Dit betekent dat de haalbaarheidsstudie voor de laatste wijken uiterlijk in 2030 moet starten en dat voor de startwijken al in 2022 een uitvoeringsplan moet worden gestart. Tegelijk is voor inwoners het beeld dat het nog relatief lang duurt voordat de laatste wijken aan de beurt zijn. Daarom is er een *tweede spoor* van aardgasvrij ready. Dit spoor richt zich op het voorbereiden op aardgasvrij, waarbij inwoners worden aangespoord om individueel en collectief alvast stappen te zetten in energiebesparing, isolatie en eigen opwek, zodat de overstap in een later stadium minder investering vergt.

De informatie in dit memo is toegespitst op één onderdeel van het programma Energietransitie, namelijk: de Transitievisie Warmte en wel het onderdeel in het proces waarin we de keuze maken voor buurten/wijken die als “verkenningebuurt” nader onderzocht gaan worden. In het memo komt achtereenvolgens aan bod:

1. Proces en planning;
2. Verkenningebuurt, startbuurt (wat is het wel en wat is het niet);
3. Participanten; wat brachten zij in en hoe gaan we samen verder;
4. Vervolg 2021: een vastgestelde TVW met uitvoeringsstrategie voor startbuurten

Uitgangspunten

Voor de warmtetransitie zijn de volgende algemene uitgangspunten afgesproken:

- Het is een proces dat we samen doen
- In de warmtetransitie moet iedereen mee kunnen
- De warmtetransitie leidt tot significante vermindering van CO₂ uitstoot
- De warmtetransitie is een technisch én sociaal proces

1 Proces en planning

1.1 Werkzaamheden vanaf zomer 2020

Sinds de zomer 2020 is bureau De Warmte TransitieMakers (hierna: DWTM) voor Gouda aan de slag gegaan met het ontwikkelen van een TVW.

De methodiek van DWTM om tot een gedragen TVW te komen bestaat uit een opstartfase en daarna vijf stappen/fasen. De drie aspecten technisch, sociaal/communicatie en bestuurlijk komen bij het doorlopen van het stappenplan steeds aan de orde.

Zie *figuur 1*: het proces is gevorderd tot de derde stap in onderstaande figuur. Een werkafspraken tussen DWTM en de stakeholders is, dat de term “selectie startbuurten” is vervangen door “selectie verkenningebuurt”. Immers: de term “startbuurten” wekt de indruk dat die buurten al zijn gekozen om de transitie te starten, terwijl in die buurten een verdere *verkenning* gaat plaatsvinden. Juist door onderzoek in de buurt en gesprekken met bewoners zal antwoord komen op de vraag of de buurt geschikt is om startbuurt te worden, en wat daarvoor dan de randvoorwaarden vanuit de buurt zijn.

Figuur 1

DWTM heeft, met gebruik making van alle aanwezige data (onder meer: alle gegevens van de stad zoals die in GIS Gouda staan, de Leidraad van het ECW (Vesta MAIS model) en het openingsbod van Stedin) een technische analyse gemaakt.

Inventarisatie

Op basis van de bouwjaaren, gebouweigenschappen en geregistreerde energielabel is een *warmteprofiel* per logisch gebied opgesteld.

Verder zijn beschikbare duurzame *warmtebronnen* in kaart gebracht en is de *besparingspotentie* geïnventariseerd.

Nadere uitwerking

Daarnaast is een analyse op *warmtedichtheid* gedaan; deze analyse geeft inzicht in geschiktheid van een wijk voor een collectieve voorziening. In deze fase zijn ook de selectiecriteria voor de verkenningsbuurten verder besproken en ingevuld door de regiegroep.

Fasering en verkenningsbuurten

De *multi criteria analyse (MCA)* is gedaan op basis van “harde” data en meer “zachte” uitgangspunten, zoals “is er in de wijk al een buurtinitiatief of actieve buurtbewoners die graag willen en anderen kunnen mobiliseren”.

Alle stappen in de analyse zijn stapsgewijs voorgelegd aan en besproken met de stakeholders (zie ook onder 3).

1.2 Proces naar een TVW

Figuur 2 laat het proces zien van een eerste Transitievisie Warmte naar een eerste aardgasvrije buurt; deze eerste buurt (of buurten) kan op z'n vroegst in 2030 een feit zijn.

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat minimaal 8 jaar tijd wordt uitgetrokken voor voorbereiding.

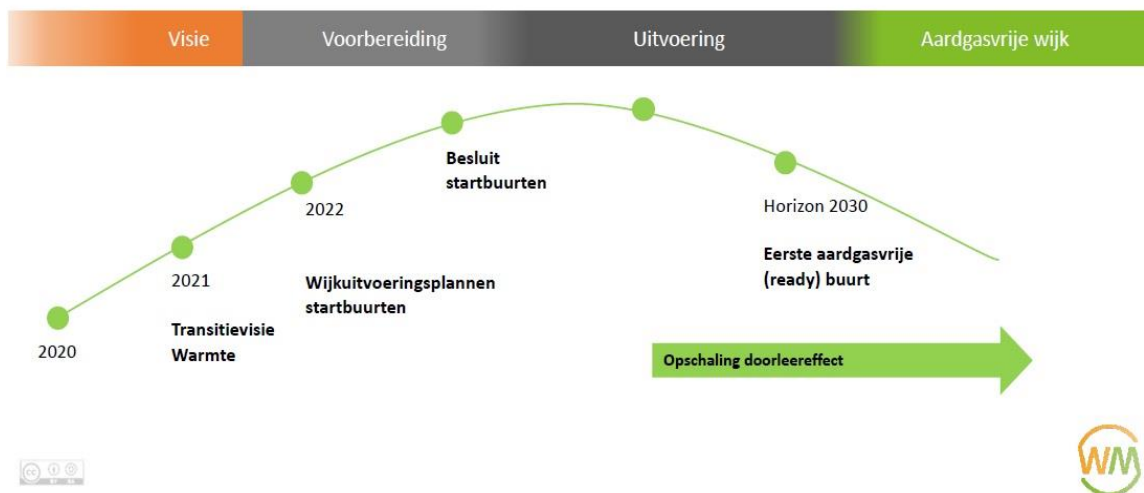
Verkenningsbuurten: dit zijn interessante buurten die na de eerste onderzoeksfase dieper worden onderzocht;

Startbuurten: dit zijn de buurten die in de TVW genoemd worden om verder uitgewerkt te worden in een wijkuitvoeringsplan

Nadat bij het vaststellen van de eerste TVW startbuurten zijn benoemd, wordt voor elke startbuurt vanaf 2022 samen met de wijk/buurt een wijkuitvoeringsplan opgesteld. Daarna kan worden gestart met uitvoering van de wijkuitvoeringsplannen, wat betekent dat de buurt wordt voorbereid op en klaargemaakt voor de overstap naar een alternatieve vorm van warmte.

In deze fase van het proces is aan de orde: het kiezen van verkenningsbuurten.

[Paragraaf 2](#) beschrijft wat een verkenningsbuurt precies is (en wat niet).

Figuur 2

Werkwijze bij het selecteren van verkenningsbuurten

In *figuur 3* zijn de selectiecriteria weergegeven die ingezet worden om verkenningsbuurten te kiezen.

Koppelkansen benutten:

- Onderhoudsprogramma's
- Vervanging aardgasnet en elektriciteitsnet
- Aanpak openbare ruimte
- Aanwezigheid gemeentelijk vastgoed
- MJOP VvE's
- Koppelingen met andere beleidskaders en wijkontwikkelingsplannen

Aandacht voor:

- Buurtinitiatieven
- Draagvlak voor de warmtetransitie
- Stappen al gemaakt (bijv. zonnepanelen)
- Kansen voor de inzet van restwarmte
- Gelijkvormige woningen
- Leereffect
- Contracteerbaarheid
 - Vastgoed in eigendom van een beperkt aantal eigenaren
 - Corporatiebezit
 - Verhouding huur/koop
- Sociale kenmerken buurt

Figuur 3

2 Verkenningsbuurten/startbuurten

2.1 Interessante buurten worden verkenningsbuurten

Uit de eerste onderzoeksfase komen 5 interessante buurtclusters naar voren die in aanmerking komen om verder verkend te worden. *Figuur 4* geeft een overzicht van de buurten; in de bijlage is uitgewerkt welke kenmerken en factoren ertoe hebben geleid dat het buurtcluster interessant is om nu al verder verkend te worden.

Gekeken is naar 4 factoren:

1. Welke warmteoplossing komt als meest relevante uit de berekeningen?
2. Zijn er koppelkansen zoals een buurtinitiatief, bedrijven of corporatiebezit met een aansluitende planning?
3. Welke knelpunten zien we?
4. Welke "natuurlijke momenten" zijn er om bij aan te sluiten? (wijkontwikkeling, onderhoud openbare ruimte, riolering, enz)?

Deze buurtclusters lenen zich allemaal om verder te verkennen.

Figuur 4

NB: zie voor de uitgebreide beschrijving van de buurtclusters [bijlage 1](#)

2.2 Wat is een verkenningebuurt wel/niet

In een verkenningebuurt wordt:

- ✓ meer nauwkeurig bepaald wat de meest geschikte warmteoplossing voor welk gebied is;
- ✓ berekenend wat de transitie (gemiddeld) kost voor pandeigenaren en bewoners;
- ✓ een voorstel voor een uitvoeringsstrategie opgesteld;
- ✓ Verder wordt een uitgebreid onderzoek onder bewoners gedaan om te toetsen onder welke randvoorwaarden de verkenningebuurt startbuurt mag worden.

Wat is een verkenningebuurt *niet*?

Zolang een buurt het label verkenningebuurt of startbuurt heeft:

- is er nog geen definitief besluit over de alternatieven voor aardgas;
- is er nog géén uitvoering;
- is er nog geen precieze kostenraming;
- zijn er nog géén verplichtingen (en wordt het aardgas dus nog niet afgesloten).

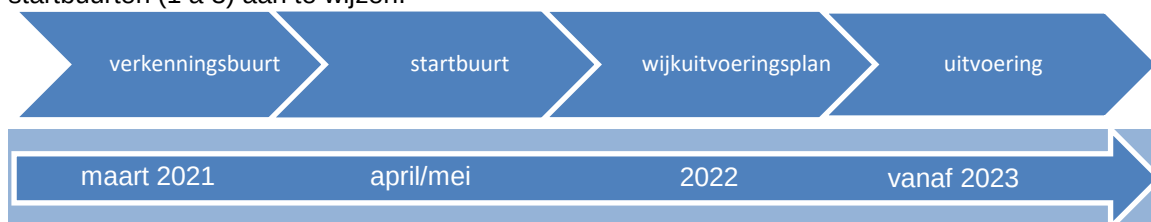
2.3 Van verkenningebuurt naar startbuurt

De 5 buurten gaan getoetst worden in de stad. Op basis van de input kan eind februari 2021 besloten worden welke van deze buurten mogelijk startbuurt worden.

Participatie bij de keuze van startbuurt (april/mei) wordt samen met het inwonersplatform ENiGH opgepakt. Zie hierover [in bijlage 2](#).

In maart/april worden de verdere haalbaarheidsstudies en de uitvoeringsstrategie in de Regiegroep besproken.

Voor de planning van de formele vaststellingsprocedure is het van belang om uiterlijk *in mei* startbuurt (1 à 3) aan te wijzen.

Planning 2021

spread pagina in de krant; bericht met algemene info over verkenning buurten en "wat kun je zelf doen" 2 à 3 digitale vragenuurtjes	Participatie-traject. Onder meer: Enquête stadsbreed (app) 4 febr: stadsbrede bijeenkomst	Buurniveau: bijeenkomsten of wijk-gerichte enquêtes in elke verkenning-buurt Kiezen startbuurt	Inhoudelijke afronding concept TVW	Start formele procedure vaststelling	Raadsbesluit
---	---	---	------------------------------------	--------------------------------------	--------------

3 Participanten; wat brachten zij in en hoe gaan we samen verder

3.1 Regiegroep, raadswerkgroep, stakeholders en ENiGH

In het proces naar een TVW participeren diverse (groepen) stakeholders. De portefeuillehouders vormen samen met Stedin, beide woningcorporaties, het duurzaamheidsplatform van ondernemers DPG, en sinds kort inwonersplatform ENiGH de *regiegroep*.

In de regiegroep worden alle onderzoeken gepresenteerd en daar vindt de discussie over de analyse plaats. Mogelijkheden die onderzocht worden kunnen daardoor direct getoetst worden aan de mogelijkheden van deze belangrijke stakeholders, die op hun beurt weer hun plannen kunnen afstemmen op de ontwikkelingen die in de regiegroep worden besproken.

Met de raadswerkgroep energietransitie is regelmatig afstemmingsoverleg.

Leden van de raadswerkgroep denken actief mee.

Daarnaast is er een stakeholdertafel van ca 40 vertegenwoordigers van instellingen, bedrijven, organisaties en inwoner-organisaties. Met hen is nu 3x een Transitietafel Energie gehouden; de vierde bijeenkomst zal 11 december plaatsvinden.

De stakeholdertafels hebben het karakter van 'brengen-en-halen'; deelnemers worden geïnformeerd over het proces en de onderzoeken, en hen wordt gevraagd vanuit hun specifieke expertise inbreng te leveren. Hiervan wordt goed gebruik gemaakt.

3.2 Supportstructuur stimuleert de voortgang

Op dit moment maken 9 bewonersinitiatieven gebruik van de subsidieregeling "Samen aardgasvrij Gouda"; zij kunnen €5.000 besteden aan advieskosten bij projecten in hun buurt die het aardgasvrij of aardgasvrij-ready maken bevorderen.

Een paar groepen daarvan zijn in de potentiële verkenningsbuurten.

Deze initiatieven kunnen een stimulans zijn voor buurten die later aardgasvrij worden.

4 Eind 2021: een TVW met uitvoeringsstrategie voor startbuurten

Het proces naar definitieve vaststelling (Q4, gemeenteraad) is zo ingericht dat de gemeenteraad daar goed in meegenomen wordt.

In de vast te stellen Transitievisie Warmte worden startbuurten benoemd. Daarnaast wordt een uitvoeringsstrategie voor de startbuurten geschreven.

Om raadsleden zo goed als mogelijk te laten participeren in het traject naar besluitvorming worden zij uitgenodigd deel te nemen aan de Transitietafels.

Daarnaast is het de bedoeling om in 2021 regelmatig de raadscommissie te informeren en vragen en opmerkingen op te halen.

BIJLAGE 1

De 5 mogelijke verkenningbuurten met hun beschrijving

Plaswijck

Warmteoplossing

Grotendeels warmtenet (MT → LT?)
Warmtebron LT: Elfhoevenplas

Koppelkansen

+ Gelijkvormigheid +
+ Grote afnemers
+ Veel buurtinitiatieven

Waarom verkennen?

Waar warmtenet/ individueel?
Gefaseerde aanpak organiseren

Natuurlijke momenten

+ Grote renovatieopgave corporaties
2023 – 2035
- Lang proces richting 2035

** Aangaande Plaswijck ziet de regiegroep de meeste kans in gedeelten van de wijk: Burgen-en Lustenbuurt vanwege het op te starten participatietraject door de coöperaties, de -Hoefs en Hoeven- en Veldenbuurt vanwege de warmtedichtheid, corporatiebezit en aanwezigheid van de sporthal.*

Kort Haarlem/ Kadenbuurt

Warmteoplossing

Warmtenet (HT ==> MT)
Warmtebron LT: Hollandse Ussel

Koppelkansen

+ Meest georganiseerde
bewonersinitiatief
- Grote isolatieopgave
- Bodem?
? Draagvlak

Waarom verkennen?

Leereffect: emblematische wijk Gouda
Sociale analyse van de wijk verfijnen

Natuurlijke momenten

+ Groot renovatieproject Reizstraat
Woonpartners (te laat?)
+ Renovatie gemeentelijk bezit
+ Rioolonderhoud

Slagenbuurt

Warmteoplossing

Warmtenet (MT of LT)
TEO + WKO Elfhoevenplas

Koppelkansen

- + Bewonersinitiatief
- + Ruimte beschikbaar
- + warmtenet koppelen met Oud-Achterwillens
- Bewoners "individualistisch georiënteerd"?

Waarom verkennen?

Participatieproces met particulier eigenaren

Kleinschalig LT warmtenet (of bron net)

Natuurlijke momenten

- + Riolering/ openbare ruimte
- + Natuurlijk investeringsmoment op pandniveau

Sportbuurt/Molenbuurt

Warmteoplossing

Warmtenet (MT ==> LT?)
Warmtebronnen: LT Hollandse IJssel of MT Zonnewaarde

Koppelkansen

- + 44% Corporatiebezit + VvE's
- + Hoogbouw
- Geen burgerinitiatief

Waarom verkennen?

Draagvlak toetsen

Natuurlijke momenten

- + Meerdere natuurlijke momenten Mozaiek rond 2025

Gouwespoor / Nieuwe park West

Warmteoplossing

Warmtepomp op blok niveau met WKO

Koppelkansen

- + Veel relatief recent kantoor
- + Ambitie DuurzaamheidsPlatform M-H
- + Goed georganiseerde bedrijfsvereniging

Waarom verkennen?

Bedrijventerrein meenemen
Relatief laagdrempelig
Gemotiveerde ondernemers

Natuurlijke momenten

- + Investeringsmoment op pandniveau
- ? Koppeling met nieuwbouw Spoorzone

Bijlage 2

ENiGH: Energie Netwerk in het Groene Hart

Het in de zomer 2020 opgerichte platform van inwoners, ENiGH, bestaat uit enthousiaste inwoners uit verschillende wijken in Gouda die graag willen starten met de warmtetransitie, in de eerste plaats in hun eigen wijk. Zelf beschrijven zij zich als volgt:

ENiGH is een groeiend netwerk van, voor en door inwoners met een hart voor duurzaamheid in de regio Midden-Holland. We bundelen passie, kennis en ervaringen, ondersteunen bewoners(groepen) en anderen om aan de slag te gaan met het verduurzamen van de eigen omgeving. ENiGH zorgt er zo voor dat inwoners samen sterk staan in duurzaamheidsvraagstukken. Dat doen we in samenwerking met eigen en externe specialisten en partners zoals gemeenten, woningcorporaties, netbeheerders en banken.

ENiGH heeft aangeboden om een rol te spelen in het participatieproces in de wijken/buurtten. Sinds begin november neemt ENiGH daarom deel in de regiegroep en is met hen overleg gestart over het participatietraject in de mogelijke verkenningsbuurtten. Samen met ENiGH wordt bekeken hoe de participatie in de verkenningsbuurtten vorm gegeven gaat worden.